

KADERNOTA 2026

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Inleiding.....	3
Algemeen	3
Leeswijzer.....	4
Inhoudsrechten (disclaimer).....	5
Financieel perspectief.....	6
Programma Mens en Samenleving.....	9
Inhoudelijke ontwikkelingen en trends.....	10
Financiële ontwikkelingen en trends	10
Projecten in ontwikkeling.....	11
Besproken aan thematafels	11
Formatie	12
Programma Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit.....	13
Inhoudelijke ontwikkelingen en trends.....	13
Financiële ontwikkelingen en trends	13
Projecten in ontwikkeling.....	14
Besproken aan thematafels	14
Formatie	16
Programma Economie, Werk & Inkomen.....	17
Inhoudelijke ontwikkelingen en trends.....	17
Besproken aan thematafels	17
Programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid.....	19
Financiële ontwikkelingen en trends	19
Projecten in ontwikkeling.....	19
Besproken aan thematafels	20
Overige thema's.....	20
Financiële kaders	21
Bijlagen	22
Raadsvoorstel.....	22

Inleiding

Algemeen

In de Kadernota 2026 zetten we de actuele beleidsmatige en financiële ontwikkelingen op een rij. Graag gaan we met de raad het debat aan over de grote opgaven waar we voor staan. Dat geeft ons namelijk inhoudelijke bouwstenen voor het opstellen van de begroting 2026.

In 2023 is de raad akkoord gegaan met de herinrichting van de P&C-cyclus en het bijbehorende implementatieplan. Eén van de onderdelen van dit plan is de behandeling van de kadernota. Nut en noodzaak van de kadernota kwam in het verleden niet goed uit de verf. Daarom hebben we afgesproken om naar een inhoudelijke behandeling van de kadernota toe te werken. Zo verschuift de politiek inhoudelijke discussie in de raad van het najaar (programmabegroting) naar het voorjaar (kadernota).

In het licht van het zogenaamde ravijnjaar 2026 hebben we u meegenomen in drie sporen.

Spoor 1	Dit betreft onze input als gemeente bij de VNG en hogere overheden. In gezamenlijk verband brachten we als gemeenten het ravijnjaar onder de aandacht bij het Rijk. De gemeenten zijn via de VNG in gesprek gegaan met het Rijk om het probleem van de verlaging van de algemene uitkering op te lossen. Uit de voorjaarsnota van het Rijk blijkt dat het Rijk gemeenten voor de jaren 2025 t/m 2027 voor een deel tegemoet is gekomen. Een inschatting hiervan is in deze kadernota al verwerkt. Ook is gesproken met de gedeputeerde over het toezicht door de provincie.
Spoor 2	Hierin hebben we met de raad gesproken over verschillende projecten. Vanuit dit spoor hebben we u toegezegd dat we de projecten integraal afwegen bij de kadernota. In dat licht hebben we de projecten die op termijn een besluit vragen per programma opgenomen, inclusief een financiële inschatting. Na akkoord van uw raad op deze kadernota, inclusief deze projecten, sturen wij u een separaat voorstel voor de verdere uitwerking en voegen we de projecten aan het MeerjarenInvesteringsplan (MIP) toe.
Spoor 3	We zijn met u als raad in gesprek gegaan op 21 januari en 18 maart 2025. Op basis van de gemaakte, richtinggevende keuzes tijdens deze sessies en andere beleidsmatige ontwikkelingen heeft het college deze kadernota opgesteld. De thema's en stellingen die besproken zijn op 18 maart hebben we verwerkt in de doelstellingen per programma. Tijdens de behandeling van de kadernota neemt de raad hier een besluit over.

Met het vaststellen van de Kadernota 2026 bepaalt de raad op hoofdlijnen de koers van het gemeentelijke beleid en de financiële middelen voor de komende jaren. Deze hoofdlijnen zijn de basis voor het opstellen van de Begroting 2026 en de Meerjarenbegroting 2027-2029.

Samen koers bepalen in een veranderende wereld

Met deze kadernota leggen we de fundamenteën voor de begroting van 2026. We doen dat in een tijd waarin de wereld om ons heen snel verandert. Klimaatverandering, druk op de woningmarkt, toenemende zorgvragen en financiële onzekerheid vragen om doordachte keuzes. Tegelijkertijd zien we in onze gemeente veel betrokkenheid, initiatieven en samenwerking. Dat geeft vertrouwen.

De uitdagingen zijn groot en raken meerdere domeinen tegelijk: van duurzaamheid en leefomgeving tot sociale samenhang en voorzieningen. Ook de financiële ruimte van

gemeenten staat onder druk. Het uitstel van het ravijnjaar (vanaf 2028 ontvangen we een lagere algemene uitkering) en de aangekondigde bezuinigingen op jeugdzorg maken dat we scherp moeten kijken naar wat we doen, en hoe.

In deze kadernota benoemen we de belangrijkste opgaven en schetsen we de richting. Tegelijkertijd willen we nadrukkelijk ruimte laten aan u, als raad, om prioriteiten te stellen. Uw keuzes zijn bepalend voor de koers die we samen varen. We nodigen u uit om met ons het gesprek aan te gaan over wat nodig is, wat mogelijk is, en wat wenselijk is.

We zijn trots op wat we samen met inwoners, organisaties en partners hebben bereikt. Die positieve energie willen we vasthouden. We geloven in een gemeente die zorgzaam en groen is, die kansen biedt aan iedereen, en waar we oog hebben voor elkaar. Maar we beseffen ook dat niet alles tegelijk kan. Investeren in stenen betekent keuzes maken over middelen voor mensen en activiteiten. En investeren in de toekomst vraagt ook om investeren in onze organisatie en uitvoeringskracht.

Deze kadernota is geen eindpunt, maar een uitnodiging tot dialoog. Samen met u willen we richting geven aan een toekomstbestendig Berg en Dal – voor iedereen die hier woont, werkt of opgroeit.

Leeswijzer

De kadernota hebben we onderverdeeld in de volgende vier rubrieken.

Financieel perspectief	In het Financieel Meerjarenperspectief (FMP) staat een doorkijk wat we de komende jaren gaan doen. Daarbij staan ook, de daarbij behorende kosten en opbrengsten en het effect voor het begrotingssaldo.
Programma's	Er zijn 4 programma's. Per programma geven we ontwikkelingen en trends weer. Deze zijn mede gevoed door de uitkomsten van de thematafels op 18 maart 2025. We lichten hier ook enkele relevante thema's toe.
Financiële kaders	Bij 'financiële kaders' vermelden we de algemene uitgangspunten voor het opstellen van de begroting. En bij 'meerjarenperspectief' laten we het financieel totaalbeeld voor de komende 4 jaren zien.
Bijlagen	In de bijlage is het raadsvoorstel opgenomen.

- Een *minbedrag* betekent: nadelig of uitgaaf/investering; een *plusbedrag* betekent: voordelig of inkomsten
- Onze schrijfstijl proberen we kort en helder te houden en verwijst met 'elektronische links' naar de documenten die erbij horen.

Inhoudsrechten (disclaimer)

In de Kadernota 2026 maken we gebruik van informatie van derden. We hebben de Kadernota 2026 met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Gebruikers van deze stukken kunnen geen rechten ontleen aan of aanspraak maken op de juistheid en volledigheid van de inhoud. Ook aanvaarden wij geen aansprakelijkheid voor eventuele schade die daardoor kan ontstaan.

Het raadsvoorstel en het raadsbesluit zijn opgenomen in de bijlagen. Klik hier om direct naar het [raadsvoorstel](#) te gaan.

Met vriendelijke groet,
college van burgemeester en wethouders

Financieel perspectief

Het Financieel MeerjarenPerspectief (FMP) ziet er als volgt uit:

Tabel: Financieel MeerjarenPerspectief

	<i>Bedragen x € 1.000</i>				
	2026	2027	2028	2029	
FMP in primaire begroting 2025	-4.418	-4.377	-4.570	-4.570	
<i>waarvan incidenteel</i>	0	0	0	0	
<i>structureel</i>	-4.418	-4.377	-4.570	-4.570	
Totaal 1e begrotingswijziging	-	-	-	-	
FMP na 1e begrotingswijziging	-4.418	-4.377	-4.570	-4.570	
Begrotingswijzigingen 2025 (excl 1e wijz)	149	-75	-167	-163	
Structueel effect VJN 2025	943	1.036	1.819	1.819	
FMP na JR 2024 en VJN 2025	-3.326	-3.417	-2.918	-2.914	
<i>1. Besluitvorming tot Kadernota</i>					
1.1. Zwembad (vervallen exploitatielast i.v.m. sluiting)	400	500	500	500	
FMP tot Kadernota 2026	-2.926	-2.917	-2.418	-2.414	
2. Onontkoombare ontwikkelingen					
	Programma				
2.1. Loonkostenontwikkeling	Alle programma's:	-262	-785	-785	-785
2.2. Inflatie prijsstijgingen	Alle programma's:	-1.449	-1.449	-1.449	-1.449
2.3. Inflatie inkomsten	Alle programma's:	825	825	825	825
2.4. Voorlopig effect voorjaarsnota 2025 Rijk Algemene mutaties	Programma 4	3.307	3.380	3.242	3.273
2.5. Voorlopig effect voorjaarsnota 2025 Rijk mutaties jeugd	Programma 4	1.401	1.094	-200	-200
3. Mutatie bijdrage Gemeenschappelijke regelingen					
3.1. GGD Gelderland Zuid	Programma 1	-15	-15	-15	-15
3.2. Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)	Programma 4	-130	-130	-130	-130
3.3. Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen (MARN)	Programma 2	0	0	0	0
3.4. Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN)	Programma 2	-451	-451	-451	-451
3.5. Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR)	Programma 3	258	258	258	258
4. Structurele doorwerking jaarrekening 2024					
4.1. Sociaal domein (Jeugd)	Programma 1	pm	pm	pm	pm
4.2. Opvang AMV'ers	Programma 1	-100	-100	-100	-100
4.3. Bijstelling toeristenbelasting	Programma 4	100	100	100	100
4.4. Bijstelling budgetten o.b.v. analyse 2021-2024	Alle programma's:	1.500	1.500	1.500	1.500
Totaal onontkoombare ontwikkelingen		4.985	4.227	2.796	2.827
FMP na onontkoombare ontwikkelingen		2.059	1.311	378	413

		2026	2027	2028	2029
5. Beslispunten					
	Programma				
5.1. Zorg voor onze jeugd	Programma 1	-25	-25	-25	-25
5.2. School op de Horst (aanvullend)	Programma 1	0	-53	-53	-53
5.3. Verkeersmaatregelen Berg en Dal	Programma 2	pm	pm	pm	pm
5.4. Bijstelling onderhoudsvoorziening wegen	Programma 2	-550	-550	-550	-550
5.5. Bijstelling integraal beheer openbare ruimte	Programma 2	-800	-800	-800	-800
5.6. Vastgoed en accommodaties	Programma 2	pm	pm	pm	pm
5.7. Bijstelling MJOP	Programma 2	pm	pm	pm	pm
5.8. Bijstelling MIP	Programma 2	-23	-58	-140	-153
5.9. Tijdelijke kosten en kapitaallasten inrichting gemeentehuis	Programma 4	0	pm	-50	-50
5.10. Verduurzamingsmaatregelen gemeentehuis	Programma 4	0	0	-76	-76
5.11. Inzet restant flexibele schil t.b.v. inrichting gemeentehuis	Programma 4	0	0	50	50
6. Formatie					
6.1. Team Inkomen & Participatie	Programma 1	-112	-75	-75	-75
6.2. Team Beheer openbare ruimte	Programma 2	-82	-82	-82	-82
6.3. Team Ruimtelijke ontwikkeling	Programma 2	0	0	0	0
6.4. Team Maatschappelijke ontwikkeling	Programma 1	-90	-90	-90	-90
6.5. Sociaal Team	Programma 1	-90	-90	-90	-90
Dienstverlening					
6.6. Inhuur (norm) 3,8% van loonsom	Alle programma's	pm	pm	pm	pm
6.7. ICT budget	Programma 4	-200	-200	-200	-200
6.8. Opleidingen	Programma 4	-80	-80	-80	-80
Totaal beslispunten Kadernota 2026		-2.052	-2.103	-2.261	-2.274
FMP na besluitvorming Kadernota 2026		8	-792	-1.883	-1.861
7. Mogelijke dekking					
7.1. Verlengen afschrijvingstermijnen	Programma 4	0	500	500	500
7.2. Inzet algemene reserve		0	300	1.000	1.000
7.3. Extra verhoging toeristenbelasting (-,-,60%,60%)	Programma 4	0	0	400	400
7.4. Extra verhoging OZB (-,-,-,-)	Programma 4	0	0	0	0
Totaal aan dekking		-	800	1.900	1.900
FMP met dekkingsopties		8	8	17	39

Dit meerjarenperspectief laat (FMP na besluitvorming kadernota 2026) forse tekorten (€ 2 miljoen) zien vanaf 2028. De financiële vooruitzichten zijn niet positief op de langere termijn. We hebben te maken met prijsstijgingen. En we moeten ons er van bewust zijn dat de tekorten vanaf 2028 verder oplopen. Dit komt onder andere door toekomstige investeringen (met een wettelijk verplicht karakter) zoals het integraal huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Ook hebben we nog enkele p.m. posten in het FMP staan. Verder zien we een afname van de algemene uitkering (vanaf 2028).

In het FMP houden we rekening met de volgende uitgangspunten:

1. Loonkostenontwikkeling en inflatie

Op basis van de Cao-onderhandelingen verhogen we de salarissen per 1 april 2025 met 2,0% en per 1 oktober 2025 met 1,85%. 1 januari 2026 stijgen alle salarisschalen nominaal € 35, 1 juli 2026 een loonstijging van 1,25 % en 1 januari 2027 een loonstijging van 1,6 %. Dit betekent gemiddeld 7,64% tot en met 2027. Dit komt neer op een bedrag van € 785.000 vanaf 2027 (FMP 2.1).

Het inflatiepercentage voor 2026 baseren we op de cijfers in het CEP 2025 van het Centraal Planbureau. Deze cijfers zijn in maart 2025 gepubliceerd. Hierop baseert het Rijk doorgaans ook de cijfers in de meicirculaire.

We nemen een stelpost op voor de inflatie prijzen van € 1.449.000 (2,7%) (FMP 2.2). Voor de inkomsten hanteren we een inflatiepercentage van 2,2%. Dit komt overeen met hogere inkomsten van € 825.412 (FMP 2.3). Voor nadere informatie verwijzen wij naar de "Financiële kaders".

2. Bijdrage gemeenschappelijke regelingen

Indexering is conform BRN-norm (zie financiële kaders). De effecten op onze meerjarenbegroting hebben we verwerkt in het FMP (3.1 t/m 3.5). Dit hebben we gedaan op basis van de ontwerpbegrotingen van de Gemeenschappelijke Regelingen (GR).

3. Ontwikkeling algemene uitkering

De algemene uitkering is gebaseerd op de decembercirculaire 2024. De meicirculaire 2025 hebben we nog niet kunnen verwerken. Alle effecten uit de voorjaarsnota 2025 worden definitief verwerkt in deze meicirculaire, die eind mei is verschenen. Op basis van de voorjaarsnota 2025 van het Rijk hebben we wel een voorlopig effect verwerkt in het FMP (2.4 en 2.5). Voor de jaren 2025 t/m 2027 ontvangen we een hogere uitkering. Vanaf 2028 is deze verhoging niet meer door het Rijk begroot. Daarmee is het zogenaamde ravijnjaar eigenlijk twee jaar opgeschoven.

4. Spoor 2, urgente projecten

Vanuit spoor 2 zijn vijf urgente projecten aangemerkt (Revitalisering Mallemolen, Nieuwbouw Fanfare St Cecilia, School op de Horst, Zwembad de Lubert en Sporthal Ooij). De raad behandelt deze projecten individueel. Over de overige projecten uit Spoor 2 is nog geen besluit genomen. Een toelichting op deze projecten hebben we opgenomen in de programma's, met daarbij vermeld het financieel effect. In het FMP zijn deze projecten nog niet verwerkt. Hiervoor is het noodzakelijk om aanvullende dekking te vinden.

5. MeerjarenInvesteringsPlan 2026-2029 (MIP)

Op dit moment zijn de calculaties voor het MIP 2026-2029 nog niet gereed. Er zijn hogere prijsstijgingen dan waarmee we in de berekening van de inflatie rekening hebben gehouden. Het definitieve MIP 2026-2029 en het effect op de meerjarenbegroting leveren we op bij de begroting 2026. Het effect van de prijsstijgingen van de afgelopen jaren, hebben we nog niet verwerkt in projecten met voorbereidingsjaar 2026 en uitvoeringsjaar 2027. Kijken we naar de projecten 2025-2026, dan zien we een toename van ongeveer 40%. Dat betekent dat de prijs voor projecten in die jaren flink toeneemt. Voor alle andere projecten hanteren we op dit moment een indexatie van 3%, omdat we het effect hiervoor nog niet kunnen inschatten. In deze kadernota zijn we uitgegaan van een extra effect van 3% ten opzichte van het MIP 2025-2028. Uitgezonderd zijn de projecten die in 2026 in voorbereiding gaan (40% effect). Dit is verwerkt in het FMP (5.8).

6. Verschillenanalyse jaarrekening 2021-2024

Al een aantal jaren hebben we te maken met overschotten bij onze jaarrekening. Met een analyse hebben we in beeld gebracht waar deze overschotten vandaan komen. Het gaat om overschotten op salarissen, algemene uitkering en treasury. Met deze achtergrondinformatie verwachten we dat we vanaf de begroting 2026 een bedrag van € 1.500.000 als besparing kunnen inboeken. Dit is verwerkt in het FMP (4.4). Dit brengt in de bedrijfsvoering wel een risico met zich mee. De bezetting is bijvoorbeeld niet altijd op orde/volle sterkte. Hierdoor zijn we minder flexibel om onvoorziene omstandigheden op te vangen.

7. Verhoging OZB en toeristenbelasting

U heeft aan de thematafels aangegeven dat we een extra verhoging van toeristenbelasting en onroerende zaakbelasting (OZB) mogen inzetten als laatste redmiddel. In bijgaand financieel perspectief leggen we verschillende punten aan u voor. Als we dat geheel overzien lijkt een toekomstige verhoging van de OZB en toeristenbelasting nodig. Als u op onderdelen anders besluit kunnen we de OZB en de toeristenbelasting meer óf minder verhogen.

8. Inzet algemene reserve

We kunnen jaarlijks maximaal 10% van het surplus (vrij besteedbaar deel) van de algemene reserve inzetten voor het dekken van structurele lasten. Het doel is om de financiële positie te verbeteren, bijvoorbeeld door begrotingstekorten te dekken. Hier zijn wel voorwaarden/beperkingen aan verbonden (o.a. minimum solvabiliteitsratio van 20%). De inzet van de algemene reserve vermindert ons weerstandsvermogen en de algemene reserve is niet onuitputtelijk.

Het vrij besteedbaar deel eind 2024 bedraagt ca. € 15 miljoen. Dit komt overeen met een mogelijke inzet van de algemene reserve van maximaal € 1,5 miljoen in de jaren 2025 tot en met 2029. Het jaarlijks inzetbaar bedrag wordt steeds lager, omdat de reserve hierdoor ook lager wordt. We nemen dit op als mogelijke dekking en zetten dit in wanneer het nodig is (FMP 7.2).

Programma Mens en Samenleving

Binnen het programma Mens en Samenleving werken we aan verschillende ambities op het gebied van zorg en welzijn. In dit programma draait het vooral om onze ambitie om een zorgzame gemeente te willen zijn.

Inhoudelijke ontwikkelingen en trends

Van individueel naar collectief

In 2026 spelen er verschillende ontwikkelingen: regionale samenwerking en nieuwe wetgeving. Die zijn van invloed op hoe we de toegang tot zorg organiseren. Het gaat om: De Aanpak Voorkomen Escalaties, Stevige Lokale Teams en Wet Aanpak Multi Problematiek Sociaal Domein.

Deze ontwikkelingen raken ook hoe we werken met en in het preventieve veld. En hoe we het preventieve veld koppelen aan de toegang tot zorg. We gaan op zoek naar een werkwijze waar je meer van nature eerst de preventieve opties langsloopt. Pas daarna wordt doorverwezen naar geïndiceerde zorg.

Financiële ontwikkelingen en trends

Sociaal domein (Jeugd)

We zien een sterke toename in jeugdhulp over 2024 en in het eerste kwartaal 2025. Toch ramen we structureel niets bij. De toename van de kosten wordt voor een groot deel veroorzaakt door een aantal kinderen dat recent uit huis is geplaatst. En door meer opgelegde maatregelen door Jeugdbescherming of de kinderrechter. Het beleid is er op gericht om uithuisplaatsingen zo kort mogelijk te laten duren. We gaan investeren in betere samenwerking met de Jeugdbescherming. Daardoor moeten de kosten afnemen. Ook verwachten we een positief financieel effect van de maatregelen uit het lokaal programma jeugd, met name de praktijkondersteuner jeugd bij de huisartsen en het meer bewust indiceren. Tegelijk weten we dat het moeilijk is om grip te krijgen op de kosten van jeugdzorg. Daarom nemen we dit vanaf 2026 als p.m. post op in het FMP (4.1).

Bij de voorjaarsnota 2025 van het Rijk zijn tot en met 2027 extra middelen toegezegd voor Jeugdzorg. De besparing van de Hervormingsagenda moet vanaf 2028 worden gerealiseerd. De besparing die we, op grond van de Hervormingsagenda, in 2026 en 2027 hadden geraamd komt te vervallen. Dit hebben we opgenomen in het FMP (2.5).

Opvang van vluchtelingen en statushouders

Als gemeente kiezen we ervoor om alleenstaande minderjarige vreemdelingen in onze gemeente te huisvesten. Dit zijn er ongeveer 110 op dit moment. We zijn nog opzoek naar de derde locatie voor 80 jongeren.

We zien dat de komst van deze groep gevolgen heeft voor de inzet van onze leerplichtambtenaren en medewerkers van de GGD (zoals een jeugdarts). Deze nieuwe tijdelijke inwoners van onze gemeente doen een groot beroep op dit werk. We moeten de ureninzet verhogen. Dit zorgt voor extra kosten die niet vergoed worden uit de middelen van het Rijk voor de huisvesting van deze asielzoekers. Dit kost ons jaarlijks € 100.000. Dit extra bedrag is verwerkt in het FMP (4.2).

Projecten in ontwikkeling

Hieronder staan de projecten die onderdeel uitmaakten van spoor 2. Voor een aantal heeft u in december een besluit genomen. Besluitvorming rondom andere projecten is uitgesteld tot behandeling van deze kadernota / de begroting 2026.

Mallemlen

De verwachte kosten voor de verbouwing op basis van het huidige plan zijn ingeschat op € 10,3 miljoen. Het structurele effect op de begroting bedraagt jaarlijks € 712.376. Het krediet is inmiddels vastgesteld. Het extra bedrag aan kapitaallasten is verwerkt in de voorjaarsnota 2025. Hierover is geen besluitvorming meer nodig.

School op de Horst (IHP)

De verwachte kosten voor nieuwbouw van de basisschool op basis van het huidige plan zijn ingeschat op € 9,6 miljoen. Een krediet van € 8,3 miljoen is vastgesteld en dit is verwerkt in de voorjaarsnota 2025. Op basis van een herziene calculatie is een aanvullend investeringskrediet nodig van € 1,3 miljoen. De bijbehorende aanvullende kapitaallast van € 53.000 is verwerkt in het FMP (5.2) en is daarmee opgenomen als beslispunt.

Nieuwbouw Fanfare St. Cecilia

Het voorbereidingskrediet (€ 121.350) voor onderzoekskosten is beschikbaar gesteld. De verwachte kosten voor nieuwbouw op basis van het huidige plan zijn ingeschat op € 2,3 miljoen. Het structurele effect op de begroting bedraagt € 96.854 vanaf 2028. Hierover moet nog worden besloten en daarom hebben we dit extra bedrag nog niet verwerkt onder de beslispunten in het FMP.

Sint Maartenschool (IHP)

De verwachte kosten voor vervangende nieuwbouw van de basisschool op basis van het huidige plan zijn ingeschat op € 15,4 miljoen. De bouw staat gepland vanaf het jaar 2027. In 2028 valt de boekwaarde van het huidige gebouw (incidenteel) vrij ten laste van het begrotingssaldo (€ 1.280.000). Het structurele effect op de begroting bedraagt € 567.000. Hierover moet nog worden besloten en daarom hebben we dit extra bedrag nog niet verwerkt in het FMP.

Besproken aan thematafels

Hieronder leest u de uitkomsten van de thematafels.

Van individueel naar collectief

We zijn het met elkaar eens dat we de Sociale Basis nóg meer moeten versterken binnen de gemeentelijke beleidskaders. We willen op onderdelen anders gaan werken. Het volgende heeft u ons aan de thematafels op dit thema meegegeven:

- Voer zakelijker het gesprek met externe partijen over financiering, zoals met zorgverzekeraars. Als we op basis van de uitkomsten van dit gesprek willen stoppen met een activiteit, stop dan als hele regio, want dat sta je sterker.
- Durf hierbij ook te vragen aan zorgverzekeraars welke maatregelen zij belangrijk vinden in het preventieve veld en waar zij ook financieel aan willen bijdragen.
- Onderzoek mogelijkheden voor budgetplafonds en werk hiermee.
- Faciliteer gezamenlijke woonvormen.
- Hou hulp toegankelijk voor de kwetsbare inwoner door te werken met inkomensafhankelijke bijdragen binnen de wettelijke kaders.
- Treed strenger op bij de toegang tot de zorg zonder de menselijke maat te verliezen.

Dit pakken we in 2026 op!

Zorg voor onze jeugd

U heeft duidelijk aangegeven dat zorg voor kwetsbare inwoners beschikbaar en toegankelijk moet blijven. We merken dat casuïstiek door de jaren heen complexer wordt. Dit komt ook omdat er wachtlijsten zijn bij de zorgaanbieders. Casussen blijven daardoor langer (bij ons) liggen. Dit betekent dat voor deze inwoners onze inzet en betrokkenheid langer nodig zijn.

Bij de oprichting van de gemeente Berg en Dal in 2015 hebben we een samenwerkingsovereenkomst vastgesteld met gemeente Nijmegen. Zij voeren de wettelijke taak rondom leerplicht uit voor onze gemeente. Met het huidige aantal uren kunnen zij deze wettelijke taak onvoldoende uitvoeren.

De jeugdartsen van de GGD hebben te weinig uren beschikbaar voor de scholen in gemeente Berg en Dal. Ook hier is een reden dat de casuïstiek complexer is geworden en het aantal thuiszitters stijgt. De extra inzet voor de jeugdarts is 0,1 fte. Dit betekent een investering van € 25.000 (FMP 5.1).

Formatie

Team Inkomen & Participatie

Wet Inburgering

Omdat wij aan onze taakstelling voor de huisvesting van statushouders voldoen, komen er veel nieuwe inburgeraars in onze gemeente wonen. In 2024 hebben wij 71 statushouders gehuisvest en in de eerste helft van 2025 komen er 53 mensen bij. Om hen goed te begeleiden is capaciteit nodig. Tot en met 2025 hebben we dit met tijdelijke inzet opgevangen, maar dit willen wij structureel maken. Daar is extra formatie voor nodig; een vaste consulent statushouders (28 uur) en een tijdelijke voor 2026 (36 uur). Een deel vullen we tijdelijk in omdat het Rijk aangeeft dat het aantal vluchtelingen zal verminderen. De structurele extra last op de begroting bedraagt € 75.065 (in 2026 incidenteel € 111.576). Dit is verwerkt in het FMP (6.1).

Team Maatschappelijke Ontwikkeling / Sociaal Team

Schoolconsulenten

De schoolconsulenten geven aan niet goed uit te komen met de uren die ze nu hebben, om goed preventief te kunnen werken. Ze hebben de opdracht om laagdrempelig, benaderbaar en zichtbaar te zijn. En om preventief te werken om complexere (en duurdere) zorg te voorkomen. Daarnaast hebben de schoolconsulenten de ambitie om het voorliggend, preventief groepswork zelf te gaan aanbieden. Dit besteden we nu nog uit.

Daarnaast is extra formatie voor leerplicht nodig. Het aantal thuiszitters neemt landelijk toe en er spelen voortdurend moeilijke casussen waarbij samenwerking tussen het sociaal team en leerplicht nodig is. Bureau Leerrecht is erg tevreden over de samenwerking met onze gemeente en we willen die intensieve samenwerking graag voor alle casussen mogelijk maken.

De extra inzet voor leerplicht (Team MO) en schoolconsulenten (Sociaal Team) is 2 FTE. De uitbreiding met deze FTE's is een investering van € 180.000 in 2026 (FMP 6.4 en 6.5). We hopen dat door de verhoogde inzet van de schoolconsulenten, in combinatie met bewust indiceren, minder ambulante begeleiding wordt ingezet. We monitoren dit en rapporteren hierover in de tussentijdse rapportages.

Programma Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit

De ambities binnen het programma Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit zijn gericht op de kwaliteit van het landschap, gezonde en veilige leefomgeving, bodem, water en lucht.

Inhoudelijke ontwikkelingen en trends

We staan voor grote opgaven in een tijd waarin het klimaat verandert, de natuur en het landschap onder druk staan, er een grote woningbouwopgave is en we over moeten stappen op duurzame energie.

Voorzieningen zoals dorpshuizen, winkels, sportaccommodaties en openbaar vervoer verdienen doorlopend onze aandacht. Voeg daarbij demografische en maatschappelijke ontwikkelingen als vergrijzing, afnemende beroepsbevolking, groeiende zorgvraag en individualisering. Het resultaat is een complexe puzzel waarvoor we beperkte middelen beschikbaar hebben.

Opwek duurzame energie

Zowel op landelijk als provinciaal niveau zijn er politieke en inhoudelijke ontwikkelingen op het gebied van de opwek van duurzame energie. Mogelijk gaan de afstandsnormen voor windenergie wijzigen, waardoor een aantal zoekgebieden voor windenergie afvallen. Daardoor neemt de druk op overgebleven zoekgebieden (waaronder in Berg en Dal) toe. De vraag is of je hierin volgend wil zijn, of dat meer regie gewenst is. Mogelijk leidt dit tot andere inzichten op ons lokale vraagstuk en vraagt dit extra inzet.

Financiële ontwikkelingen en trends

Instandhouding van onze kapitaalgoederen

Wegen

Voor het groot onderhoud van verhardingen werken we met een raamovereenkomst. Dit onderhoud betreft het vervangen van de deklaag (bovenste laagje van het asfalt) of het herstraten van wegen. De werkzaamheden betalen we uit een voorziening. Jaarlijks vullen we de voorziening aan met € 1,3 miljoen. We hebben een nieuwe raamovereenkomst opgesteld en een kostenraming laten maken. De inflatie sinds 2019 is 38%. Rekenen we met dat percentage, dan hebben we vanaf volgend jaar niet € 1,3 maar € 1,85 miljoen nodig voor het uitvoeren van groot onderhoud aan onze verhardingen.

Willen we vasthouden aan de huidige kwaliteit, dan betekent dit dat we vanaf 2026 jaarlijks € 550.000 toe moeten voegen aan de onderhoudsvoorziening. Dit is verwerkt in het FMP (5.4). Wanneer we dit niet doen, neemt de kwaliteit van de wegen zichtbaar af. Er kunnen gaten en beschadigingen ontstaan.

Integraal beheer

Sinds 2022 besteden we het integraal beheer van de openbare ruimte uit. Dit omvat onder andere het onderhoud van plantsoenen, het vegen van wegen en de onkruidbestrijding op verhardingen. De huidige contracten lopen tot en met 2025.

Aan de thematafels werd vooral uitgesproken dat we vast willen houden aan de huidige kwaliteit van de openbare ruimte. Dat kan helaas niet voor de prijs die we nu betalen. Willen we aan de huidige kwaliteit vasthouden, dan moet er jaarlijks € 800.000 bij op de onderhoudsbudgetten. Dit is verwerkt in het FMP (5.5). Gaan we een stap terug in kwaliteit,

dan moet er nog steeds € 650.000 bij. Een stap terug betekent dat het twee keer zo vuil mag zijn als nu.

Projecten in ontwikkeling

Hieronder staan de projecten die onderdeel uitmaakten van spoor 2. Voor een aantal heeft u in december een besluit genomen. Besluitvorming rondom andere projecten is uitgesteld tot behandeling van deze kadernota / de begroting 2026.

Zwembad

Het voorbereidingskrediet (€ 605.000) voor onderzoekskosten is reeds beschikbaar gesteld. De verwachte kosten voor nieuwbouw op basis van het huidige plan zijn ingeschat op € 13 miljoen. Het structurele effect op de begroting (extra kapitaallasten én exploitatielasten) bedraagt € 775.000 vanaf 2028. Hierover moet nog worden besloten en daarom hebben we dit extra bedrag nog niet verwerkt in het FMP. Tegelijkertijd levert de sluiting van het zwembad per 1 januari 2026 een bedrag van € 400.000 (in 2026) en € 500.000 (vanaf 2027) aan besparing op. Dit is al wel verwerkt in het FMP (1.1).

Sportaccommodatie Ooij

Het voorbereidingskrediet (€ 574.500) voor onderzoekskosten is reeds beschikbaar gesteld. De verwachte kosten voor nieuwbouw op basis van het huidige plan zijn ingeschat op € 8,3 miljoen. Het structurele effect op de begroting (kapitaallasten én exploitatielasten) bedraagt € 442.000 vanaf 2028. Hierover moet nog worden besloten en daarom hebben we dit extra bedrag nog niet verwerkt in het FMP.

Verkeersmaatregelen Berg en Dal

De verkeersveiligheid in Berg en Dal gaat verder dan alleen de situatie rondom de Oude Kleefsebaan. Het gaat om het vergroten van de verkeersveiligheid, dat hoeft niet per definitie te leiden tot de aanleg van een rotonde. We moeten bekijken welke verkeerskundige aanpassing(en) het beste bijdragen aan een veilige situatie. Daarom passen we de titel van dit project aan naar "Verkeersmaatregelen Berg en Dal". Dit staat voor 2026 op de agenda. Hiervoor moeten we een bedrag reserveren (FMP 5.3). Dit nemen we mee in de begroting 2026.

Verduurzamen accommodaties

Aan de thematafels is de vraag gesteld "Hoe gaan we om met het verduurzamen van ons eigen vastgoed". De algemene conclusie is dat de voorkeur uitgaat naar werk met werk maken. Dus we zetten in op verduurzaming op het moment dat onderhoud aan de orde is. Hiervoor moeten we een bedrag reserveren. Dit nemen we mee in de begroting 2026

Besproken aan thematafels

Hieronder leest u de uitkomsten van de thematafels.

Leefbaarheid, duurzaamheid, groen en openbare ruimte

Op dit moment is onze ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Aan de thematafels is besproken dat we deze in theorie kunnen bijstellen. Tegelijk ontvangen we geld vanuit het Rijk om aan klimaatneutraliteit te werken. Uit de thematafelgesprekken blijkt dat we willen vasthouden aan de koers en ambities. Het tempo is afhankelijk van de beschikbare (Rijks)middelen. We zetten in op 'werk met werk maken'. Daarmee nemen we verduurzaming zoveel mogelijk mee in bestaande projecten.

Een ander besproken onderwerp is de kwaliteit van de openbare ruimte. Men is erg tevreden over de huidige kwaliteit. We behouden de huidige kwaliteit, ook als dit leidt tot hogere uitgaven. We blijven investeren in extra groen en verbetering van het fietsnetwerk om de gezondheid en leefbaarheid te bevorderen.

Vastgoed en accommodaties

De uitwerking van het accommodatiebeleid staat centraal voor de komende 2 à 3 jaar. Dit beleid is in 2024 vastgesteld. Aan de thematafels is het accommodatiebeleid opnieuw bevestigd. Accommodaties moeten efficiënt worden ingezet door deze te delen met meerdere verenigingen. Een passend aanbod van accommodaties betekent een op gemeentelijk niveau bereikbaar en goed gespreid en toegankelijk voorzieningenaanbod.

Voorzieningen moeten in principe bereikbaar zijn binnen een redelijke afstand. Hiervoor hanteren we een richtlijn van 6 kilometer (vastgesteld in het koersdocument). Dit in combinatie met een stuk maatwerk (billijkheid). Uitzondering daarop zijn de dorpshuizen. Die willen we in elke kern behouden om ontmoeten mogelijk te houden. We willen het behoud van dorpshuizen garanderen. Daarom gaan we de besturen beter ondersteunen met een aantal taken zoals met de financiële administratie en het onderhoudsbeheer. Hiervoor is budget nodig. Dit nemen we mee in de begroting 2026 (FMP 5.6).

Voor alle accommodaties geldt dat we uitgaan van multifunctioneel gebruik. Dat willen we zo veel mogelijk stimuleren zoals ook is vastgelegd in het accommodatiebeleid. We houden vast aan een kwalitatief aanbod in onze gemeente. Dat betekent dat we inzetten op goed gefaciliteerde accommodaties. En niet op veel accommodaties.

De tarieven voor gebruik van onze accommodaties houden we zo laag mogelijk. Zo vormen ze geen drempel voor het gebruik van onze accommodaties. We willen het accommodatiebeleid betaalbaar houden. We onderzoeken om vastgoed met weinig gebruikers af te stoten als de maatschappelijke meerwaarde daarvan laag is. Ook onderzoeken we daarbij of we subsidies voor deze accommodaties kunnen stopzetten. We gaan de beschikbare accommodaties daarvoor in kaart brengen.

We gaan de brandveiligheid van accommodaties dit jaar inventariseren. De inventarisatie leidt zeer waarschijnlijk tot extra investeringen. Dit nemen we mee in de begroting 2026 (FMP 5.6).

Formatie

Team Beheer openbare ruimte

Verkeersveiligheid

Werkzaamheden in de openbare ruimte zijn de afgelopen jaren enorm veranderd. Werkzaamheden zijn complexer. Het proces is veel uitgebreider. De regelgeving is veranderd. Ieder werk vereist meer onderzoek. En inwoners en ondernemers hebben hogere verwachtingen en worden mondiger. Bovendien zijn we van informeren van onze inwoners naar participeren gegaan. Dat vraagt een andere manier van werken voor vakspecialisten die gewend zijn om op een bepaalde manier te werken. Deze trajecten kosten veel meer tijd. Het werk neemt toe, maar de formatie is niet uitgebreid. Bovendien is er meer verkeerskundige kennis nodig bij de voorbereiding van onze projecten. We stellen voor om 0,89 fte structureel toe te voegen aan team BOR. Deze uitbreiding is gebaseerd op het toevoegen van extra capaciteit op het gebied van verkeerskundige werkzaamheden. De structurele extra last op de begroting bedraagt € 82.000 en is verwerkt in het FMP (6.2).

Team Ruimtelijke ontwikkeling

Duurzaamheid

We werken in verschillende deelopgaven aan de ambitie om onze gemeente klimaatneutraal te maken in 2050 (bij voorkeur 2040). De opgave is omvangrijk. Daarbij is veel inhoudelijke aansturing en coördinatie nodig. Dat is teveel en te kwetsbaar voor 1 persoon. We verwachten de komende jaren een groei in taken en werkzaamheden. Denk aan uitvoering warmteprogramma en gemeentelijk warmtebedrijf. We kunnen voor de dekking rekenen op CDOKE-middelen vanuit het Rijk. Een groot deel van de bemensing van de opgave wordt hieruit bekostigd. Met deze dekking en de detacheringsvergoeding vanuit de GMR voor onze eigen medewerker Duurzaamheid, willen we 1 FTE aan ons team Ruimtelijke Ontwikkeling toevoegen. Deze formatie-uitzetting is nodig om onze ambities waar te kunnen maken, allereerst op het gebied van Circulariteit, Gebouwde omgeving en Industrie en Landgebruik. De structurele extra last op de begroting bedraagt € 104.000, maar is gedekt uit Rijksmiddelen (FMP 6.3). Dit betekent dus geen extra last, maar wel een uitbreiding van de formatie.

Projectondersteuning

Er worden de komende tijd veel projecten opgetuigd; zowel in het kader van woningbouw als maatschappelijke functies. Voor de woningbouwontwikkelingen mogen wij als gemeente plankosten innen. Deze plankosten kunnen we deels weer inzetten om nieuwe woningbouwprojecten te versnellen of op te starten. Om hiervoor zoveel mogelijk projectleiderscapaciteit vrij te maken, willen we de ondersteuning uitbreiden met 0,9 FTE. Dit ontlast de projectleiders, helpt bij een meer gestructureerde en geüniformeerde werkwijze en kan het projectenproces versnellen. Daardoor kunnen we sneller nieuwe initiatieven oppakken. De structurele extra last op de begroting bedraagt € 63.000, maar dekken we uit de opbrengsten van geïnde plankosten. Dit is geen extra last, maar wel een uitbreiding van de formatie (FMP 6.3).

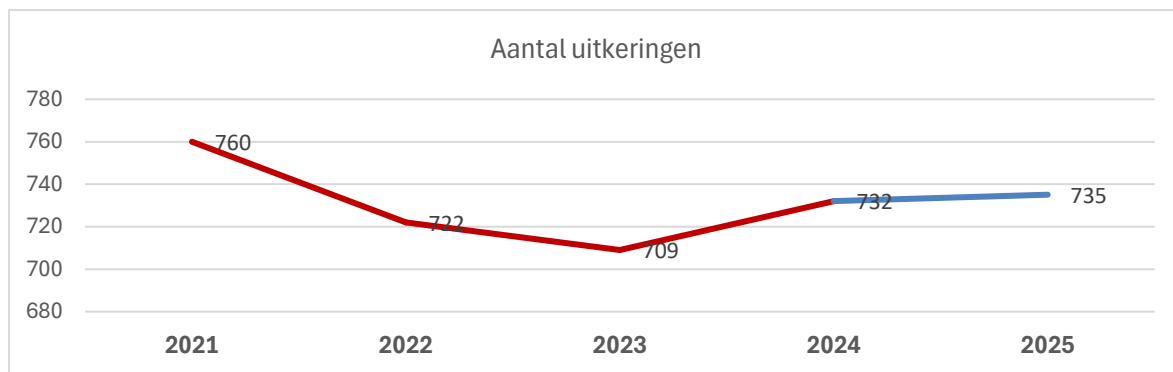
Programma Economie, Werk & Inkomen

Binnen het programma Economie, Werk & Inkomen richten onze ambities zich op het bieden van bestaanszekerheid van onze inwoners en een goed voorzieningenniveau in alle dorpen. Uitgangspunt is dat iedereen de kans krijgt om mee te doen in onze gemeente. Daarnaast willen we een aantrekkelijke gemeente zijn voor alle inwoners én bezoekers.

Inhoudelijke ontwikkelingen en trends

Uitkeringen

Het aantal bijstandsgerechtigden zien we stijgen. We verwachten dat in 2026 het bijstandsbestand licht stijgt. Dit komt voornamelijk door een toename van jongeren en statushouders die bijstand aanvragen. Dit komt mede door de sluiting van de Wajong en de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Wij voldoen aan onze taakstelling voor huisvesting van statushouders. Zij ervaren vaak nog taalbarrières. Het integreren op de arbeidsmarkt brengt voor hen extra uitdagingen met zich mee.

Besproken aan thematafels

Hieronder leest u de uitkomsten van de thematafels.

Prioriteren en sturen in het sociaal domein

Begeleidingstrajecten participatie

Aan de thematafels heeft u kenbaar gemaakt dat begeleidingstrajecten maatwerk zijn. U heeft ons meegegeven:

- Zet in op inwoners met een realistisch perspectief
- Zet in op eigen motivatie van inwoners
- Kijk kritisch naar de duur en intensiteit van een traject
- Gebruik creatieve oplossingen zoals groepsgewijs aanbod
- Laat deze groep kwetsbare inwoners niet los.

Op basis van deze richting willen we in 2026 op dit thema aan de slag. We willen het bestand dat in traject zit bij de consulenten participatie in beeld brengen. En dit bestand categoriseren in groepen van niet bemiddelbaar tot bemiddelbaar. Dit helpt ons zeker om keuzes te maken zoals u hierboven voorstelt.

Consulenten participatie of inburgering begeleiden tachtig procent van de kandidaten. Twintig procent zit bij het WerkBedrijf in traject. Dit laat al zien dat we te maken hebben met een groep die moeilijk te bemiddelen is richting loonvormende arbeid. Daarom wordt de Participatiewet herzien. Zo wordt de Participatiewet meer 'in balans' gebracht.

Via een wetwijziging beoogt het Rijk meer ruimte te bieden voor vertrouwen en maatwerk.

Vanaf 2026 zijn door het WerkBedrijf bezuinigingen doorgevoerd. Naast deze bezuiniging (FMP 3.5) gaan we voor de eigen organisatie/trajecten met de richting zoals hierboven aan de slag.

Programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

We hechten veel waarde aan goede bereikbaarheid en persoonlijk contact met inwoners. Binnen dit programma werken we eraan dat we als gemeente benaderbaar en betrouwbaar zijn, helder communiceren en onze afspraken nakomen. We bieden digitale zelfservice waar dat kan en zijn persoonlijk waar het moet. Op het gebied van veiligheid willen we werken vanuit vertrouwen, maar tegelijkertijd ook fraude aanpakken.

Financiële ontwikkelingen en trends

Dienstverlening

We streven naar één loket voor inwoners en gaan onze dienstverlening verder digitaliseren en beter voor onze inwoners maken. Daarbij houden wij altijd rekening met inwoners die niet (zo) digitaal vaardig zijn.

Inhuur

Voor de realisatie van al onze ambities zijn we naast de inzet van onze eigen ambtenaren, ook aangewezen op de inzet van inhuurkrachten. De ene keer omdat zich knelpunten voordoen in de vaste bezetting, bijvoorbeeld door uitval vanwege uitstroom, door ziekte, of zwanger- en ouderschapsverlof. Maar ook om grote pieken in de werklust op te vangen, die we niet op andere wijze kunnen spreiden. Tot slot beschikken we zelf niet altijd over de voor een vraagstuk of project benodigde specifieke kennis en vaardigheden. Het inhuurbudget bedraagt op dit moment 3,8% van de totale loonsom. Wij stellen voor om de omvang van het inhuurbudget voortaan te berekenen op basis van dit vaste percentage van de totale loonsom, omdat dit wat ons betreft een logische samenhang kent. Dit is p.m. verwerkt in het FMP (6.6).

ICT

Informatie en communicatietechnologie is misschien wel de belangrijkste motor onder onze dienstverlening aan inwoners en bedrijven. Door applicaties kunnen medewerkers de processen van de gemeente zo uitvoeren dat dit in het beste belang is van alle betrokkenen. Om deze dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven te blijven leveren is een verhoging van € 200.000 van het budget noodzakelijk. Er is sprake van een groei in het aantal medewerkers, prijsindexering door softwareleveranciers en een verschuiving van data en applicaties naar de cloud. Dit is verwerkt in het FMP (6.7).

Opleidingen

Het opleiden en ontwikkelen van medewerkers is noodzakelijk om kennis en kunde te borgen, en daarmee de kwaliteit van het werk. Ook willen we potentieel benutten en medewerkers behouden door doorontwikkeling te stimuleren. Hier zijn opleidingen, training, vak-certificering en ontwikkeltrajecten een onderdeel van. Ons medewerkersbestand is iets gestegen, net als de kosten voor opleiding en ontwikkeling. Ons budget is gelijk gebleven en in 2024 zien we dat het huidige budget niet meer toereikend is. Voor het opleidingsbudget voor personeel willen we met ingang van 2026 een vaste norm hanteren. Daarom hanteren we met ingang van 2026 een opleidingsbudget met een vast normpercentage (1,8%) van de totale loonsom. Dit is verwerkt in het FMP (6.8).

Projecten in ontwikkeling

Hieronder staan de projecten die onderdeel uitmaakten van spoor 2. Voor een aantal heeft u in december een besluit genomen. Besluitvorming rondom andere projecten is uitgesteld tot behandeling van deze kadernota / de begroting 2026.

Aanpassing gemeentehuis

We willen invulling geven aan een eigentijdse, moderne en duurzame inrichting van het gemeentehuis voor inwoners, bestuur en medewerkers. Het project richt zich op de inrichting van de raadszaal, het publieksgebied (de hal) en het kantoorgedeelte. En op het verduurzamen van het gebouw. Na de gemeentelijke herindeling is gekozen voor één centrale huisvesting, het gemeentehuis in Groesbeek. Er zijn sinds die tijd geen grote aanpassingen gedaan aan het gemeentehuis. Wel zijn er fors meer ambtenaren gebruik gaan maken van het gemeentehuis en zijn de eisen aan de inrichting en de wijze van werken veranderd. Goed werkgeverschap en verduurzaming vragen om maatregelen.

Een krediet van € 1,2 miljoen is reeds beschikbaar gesteld. De verwachte kosten voor de verbouwing op basis van het huidige plan zijn ingeschat op € 4,1 miljoen.

Er is in totaal een aanvullend krediet van € 2.938.000 benodigd. Hiervan is € 2.013.000 nodig voor de nieuwe inrichting en € 925.000 voor verduurzamingsmaatregelen.

Dekking van de aanvullende kapitaallasten voor de nieuwe inrichting kunnen we voor € 50.000 vinden binnen de bestaande personele budgetten door de inzet van het restant flexibele schil (FMP 5.11).

Voor de verduurzamingsmaatregelen betekent dit een uitzetting op de begroting van € 76.000 per jaar (FMP 5.10).

Mogelijk krijgen we tijdens de verbouwing in 2027 te maken met eenmalige kosten voor tijdelijke huisvesting. We werken dit verder uit en nemen dit nu p.m. op in het FMP (5.9).

Besproken aan thematafels

Hieronder leest u de uitkomsten van de thematafels.

Inkomsten en verzakelijking

We verhogen de onroerende zaakbelasting (OZB) stapsgewijs naar het gemiddelde niveau van de referentiegemeenten (maximaal 45%). Dit geeft extra jaarlijkse inkomsten van € 72.000 (1%) en kan oplopen tot maximaal € 3.240.000 (45%). Dit is verwerkt in het FMP (7.4) en zetten we in om de begroting sluitend aan te bieden.

We verhogen de toeristenbelasting met maximaal 120%. We hebben hierbij gekeken naar het huidige niveau van de Gemeente Nijmegen. Deze verhoging levert ons jaarlijks maximaal € 800.000 (120%) aan extra inkomsten op. Dit is verwerkt in het FMP (7.3) en zetten we in om de begroting sluitend aan te bieden.

De laatste 3 jaar halen we meer toeristenbelasting op dan we hebben begroot. We corrigeren dit bij de begroting 2026 met € 100.000 euro. Dit is verwerkt in het FMP (4.3).

Overige thema's

Afschrijvingstermijnen

We hebben onderzocht of het mogelijk is om onze afschrijvingstermijnen te verlengen. We hebben gekeken naar kapitaalgoederen, waarvan het aanpassen van de afschrijvingstermijn geen gevolgen heeft voor de kosten van het onderhoud. Voor een aantal afschrijvingstermijnen is dit van toepassing. Dit betekent dat we onze kapitaallasten over meer jaren kunnen uitspreiden. Hiermee besparen we de komende jaren € 750.000. Daarvan is € 250.000 toe te rekenen aan riolering. Dit verrekenen we met de rioolheffing en heeft dus geen effect op het begrotingssaldo. Hiermee komt € 500.000 per jaar vrij in de begroting en dit hebben we verwerkt in het FMP (7.1). Bij het vaststellen van de begroting leggen we een vernieuwde financiële verordening aan de raad voor.

Financiële kaders

Voor het opstellen van de Programmabegroting 2026 hanteren we de volgende algemene financiële uitgangspunten.

Inwoners	Het aantal inwoners ramen we voor de periode 2026-2029 op 35.515 inwoners
Indexering lonen en prijzen	Indexering lonen 2,0% Indexering prijzen 2,7%

Het inflatiepercentage voor 2026 baseren we op de cijfers in het CEP 2025 van het Centraal Planbureau. Deze cijfers zijn in februari 2025 gepubliceerd. Hierop baseert het rijk doorgaans ook de cijfers in de meicirculaire.

De raming voor lonen in 2026 verhogen we met 2,0% ten opzichte van 2024 en die voor prijzen met 2,7%. Voor de belastingen hanteren we het inflatiepercentage van 2,2%. Dat is gebaseerd op de verhouding dat onze uitgaven voor 70% uit loonkosten bestaan en 30% uit kosten goederen.

Voor de jaren na 2026 ramen we nu geen inflatiecorrectie. Dit doen we in de volgende jaren.

Indexering Gemeenschappelijke regelingen

In 2026 krijgen de gemeenschappelijke regelingen (GR) volgens de Begrotingsrichtlijnen regio Nijmegen (BRN) een compensatie van 2,71%. Dit is inclusief -0,45% nacalculatie over 2025. Voor de GGD, VRGZ en ODRN geldt een afwijkende indexering van respectievelijk 3,22%, 3,16% en 3,27%. Zij passen een andere indexeringssystematiek toe. Over de jaren heen loopt dit in de pas met de BRN-richtlijnen.

Uitwerking indexering begroting

Bij de uitwerking van deze uitgangspunten naar de begroting 2026 passen we niet standaard overall een algemene inflatiecorrectie toe. Per raming maken we bij het opstellen van de begroting een realistische inschatting. We stellen de raming bij op basis van het nieuwe akkoord over de CAO voor gemeenten. We informeren u daar dan over bij de begroting.

Belastingen, heffingen en leges

Hieronder geven we per belasting, heffing of leges aan wat het uitgangspunt is voor de begroting 2026.

Omschrijving	Uitgangspunt
Onroerende zaakbelastingen (OZB)	De tarieven voor 2026 verhogen we met de inflatiecorrectie (2,2%) en als het nodig is een extra stapsgewijze verhoging tot maximaal 45% vanaf 2027.
BIZ-belasting	Voor de BedrijvenInvesteringsZone Belasting (BIZ) is een uitvoeringsovereenkomst aangegaan met de Vereniging BIZ Groesbeek Centrum voor een periode van 5 jaar. Deze overeenkomst loopt tot en met 2026. Ook is met Vereniging BIZ Millingen Centrum een overeenkomst tot eind 2028 gesloten. De tarieven wijzigen niet.

Omschrijving	Uitgangspunt
Toeristenbelasting	De raad heeft besloten om de tarieven in de jaren 2022 tot met 2026 gelijk te houden. Voor het jaar 2026 blijft het tarief op € 1,63 (2025: € 1,63) per overnachting en € 1,03 (2025: € 1,03) per overnachting op een kampeerterrein. Voor 2027 e.v. begroten we een verhoging van maximaal 120%.
Forensenbelasting	De tarieven voor 2026 verhogen we met de inflatiecorrectie (2,2%).
Afvalstoffenheffing	Het tarief voor afvalstoffenheffing is kostendekkend.
Rioolheffing	Conform het huidige GRP (Gemeentelijk RioleringsPlan) verhogen we de tarieven met de inflatiecorrectie (2,2%). Het tarief is kostendekkend.
Rioolaansluitrecht	Het tarief voor rioolaansluitrecht is kostendekkend.
Grafrechten	De tarieven voor 2026 verhogen we met de inflatiecorrectie (2,2%).
Marktgeden	De tarieven voor 2026 verhogen we met de inflatiecorrectie (2,2%).
Leges, gebaseerd op tijdsbesteding	Deze tarieven berekenen we op basis van de uitgaven en het uurtarief voor 2026.
Leges rijbewijzen of paspoorten	Voor de leges voor rijbewijzen en paspoorten stelt het Ministerie van Binnenlandse Zaken normen en/of maximumtarieven vast. Wij brengen de door het Ministerie vastgestelde tarieven in rekening bij de aanvragers.
Leges overig	Voor de overige tarieven in de legesverordening streven we naar kostendekkende tarieven.

In de laatste raadsvergadering van 2025 komen we met een raadsvoorstel over de belastingtarieven voor 2026.

Gemeentelijke sporthallen en sportzalen

De tarieven voor 2026 voor 2 sporthallen en 2 sportzalen verhogen we met de inflatiecorrectie van 2,2%. De nieuwe indexering gaat per 1 augustus 2026 in.

Bijlagen

Raadsvoorstel

Raadsvoorstel

Griffienummer: **2025-B056**

Onderwerp: Kadernota 2026
Datum B&W-vergadering: 3 juni 2025
Datum raadsvergadering: 3 juli 2025
Portefeuillehouder: M.A. Barber
Ambtenaar: Marc Jansen
e-mailadres: M.Jansen@bergendal.nl
Zaaknummer: Z-25-113069
Documentnummer: VB/Raad/25/02145

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

1. De Kadernota 2026 vast te stellen en daarmee de kaders voor het opstellen van de begroting 2026.

Inleiding

Met de Kadernota 2026 starten we met het proces van de planning en control cyclus voor het begrotingsjaar 2026. De kadernota is het beleidsdocument waarin u de hoofdlijnen en financiële kaders voor de komende jaren vaststelt.

In 2023 is uw raad akkoord gegaan met de herinrichting van de P&C-cyclus. Eén van de onderdelen van dit plan is de behandeling van de kadernota. Nut en noodzaak van de kadernota kwam in het verleden niet goed uit de verf. Daarom hebben we afgesproken om naar een inhoudelijke behandeling van de kadernota toe te werken. Zo verschuift de politiek inhoudelijke discussie in uw raad grotendeels van het najaar (programmabegroting) naar het voorjaar (kadernota).

We hebben de laatst bekende ontwikkelingen, waaronder de uitkomsten van de sporen 1, 2 en 3, verwerkt in de Kadernota 2026. Dit zien we terug in het Financieel Meerjarenperspectief 2026-2029 (FMP). Hierbij maken we onderscheid tussen onontkoombare ontwikkelingen, beslispunten en dekkingsmogelijkheden. Graag gaan we met u het debat aan over de grote opgaven waar we voor staan. Dat geeft ons namelijk inhoudelijke bouwstenen voor het opstellen van de begroting 2026.

Beoogd effect

Met het vaststellen van de Kadernota 2026 bepaalt uw raad op hoofdlijnen de koers van het gemeentelijke beleid en de financiële middelen voor de komende jaren. Deze hoofdlijnen zijn de basis voor het opstellen van de Programmabegroting 2026 en de Meerjarenbegroting 2027-2029.

Argumenten

1.1 Financiële verordening

In de "Financiële verordening Berg en Dal" is aangegeven dat het college jaarlijks een kadernota aanbiedt.

1.2 'Welke gemeente willen we zijn?'

Bij de raadssessie met de thematafels in maart jl. bleek dat we een zorgzame en groene gemeente willen zijn. De actieve gemeente kreeg de minste stemmen. Ook is tijdens de sessie aangegeven dat we kwetsbare bewoners niet los willen laten, dat we de huidige kwaliteit van de openbare ruimte willen vasthouden en dat we 'werk met werk willen maken'. Vanuit dit perspectief is gekeken naar de beslispunten (onderdelen 5, 6 en 7 in het FMP). We komen dan tot de conclusie dat de volgende beslispunten uitgevoerd moeten worden:

- 5.1 Zorg voor jeugd (€ 25.000, toelichting op blz. 11 Kadernota 2026);
- 5.4 Bijstelling de onderhoudsvoorziening wegen (€ 550.000, toelichting op blz. 13 Kadernota 2026);
- 5.5 Bijstelling integraal beheer openbare ruimte (€ 800.000, toelichting op blz. 13 Kadernota 2026);
- 5.9 Inrichting gemeentehuis (€ 50.000, toelichting op blz. 20 Kadernota 2026);
- 5.10 Verduurzamingsmaatregelen gemeentehuis (€ 76.000, toelichting op blz. 20 Kadernota 2026).

Hier van uitgaand, is ons financieel perspectief een nadelig resultaat van € 2 miljoen vanaf 2028. Dit negatieve resultaat loopt verder op wanneer ook de overige beslispunten worden opgenomen. Om die reden hebben we beslispunten 5.12, 5.13, 5.14 en 5.15 niet financieel verwerkt in de kadernota. Het gaat om de volgende projecten (structurele extra kapitaallasten vanaf 2028):

- 5.12 Nieuwbouw Fanfare St. Cecilia (€ 97.000, toelichting op blz. 11 Kadernota 2026);
- 5.13 Zwembad (€ 775.000, toelichting op blz. 14 Kadernota 2026);
- 5.14 Sportaccommodatie Ooij (€ 442.000, toelichting op blz. 14 Kadernota 2026);
- 5.15 Sint Maartenschool (IHP) (€ 567.000, toelichting op blz. 14 Kadernota 2026).

Mochten we toch overgaan tot invulling hiervan is het nodig om de dekkingsmogelijkheden (bijvoorbeeld een verhoging van de OZB) naar boven bij te stellen.

De hierboven vermelde structurele extra kapitaallasten zijn te dekken met:

- 7.1 Verlengen afschrijvingstermijnen (€ 500.000, toelichting op blz. 20 Kadernota 2026);
- 7.2 Inzet algemene reserve (toelichting op blz. 8 Kadernota 2026);
- 7.3 Extra verhoging toeristenbelasting (1% verhoging = € 6.667, toelichting op blz. 20 Kadernota 2026);

7.4 Extra verhoging OZB (1% verhoging = € 72.000, toelichting op blz. 20 Kadernota 2026).

We willen benadrukken dat we **niet** van mening zijn dat de projecten genoemd onder 5.12, 5.13, 5.14 en 5.15 (inhoudelijk) onwenselijk zijn. Ze zijn niet opgenomen omdat we vinden dat we hier een bewuste keuze moeten maken. Deze grote investeringen leggen namelijk een groot beslag op de begroting. Het is dan goed om af te wegen of deze projecten bijdragen aan de gemeente die we willen zijn. En ook om vast te stellen of ze aansluiten bij wat we besproken hebben aan de hierboven genoemde thematafels. Wij hebben toen onder andere opgehaald dat vastgoed met weinig gebruikers moet worden afgestoten en dat medegebruik van gebouwen moet worden gestimuleerd. We gaan graag met u in gesprek hoe deze uitgangspunten zich verhouden tot de mogelijke nieuwe projecten. Op basis daarvan kan alsnog besloten worden óf en welke projecten worden toegevoegd.

Op het moment dat we besluiten om een of meerdere projecten op te nemen in de begroting 2026, is daarvoor dekking nodig. Dit kan door een extra verhoging van de OZB en/of toeristenbelasting. Zijn we daartoe bereid? Ook daarover gaan we graag met u in gesprek, zodat de kadernota zowel op inhoud als financiële dekking ons kaders meegeeft richting de begroting.

In de bijgevoegde kadernota geven we toelichting op deze projecten, maar ziet u deze niet terug in het FMP. Hiervoor verwijzen we u naar de financiële onderbouwing in dit raadsvoorstel.

Kanttekening

1.1 Van kadernota tot begroting

Tussen het vaststellen van de kadernota en het opstellen van de begroting vinden nog ontwikkelingen plaats die de cijfers beïnvloeden. Zo ontvangen we de meicirculaire 2025 nadat de kadernota aan de raad is aangeboden. Wij maken de begroting op basis van de laatste ontwikkelingen. De afwijkingen ten opzichte van deze kadernota lichten we toe.

1.2 Grote investeringen

U heeft kort geleden besloten om voorbereidingskredieten te verstrekken voor een nieuw zwembad, een nieuwe sporthal en een nieuw gebouw voor St. Cecilia in Millingen. Daarnaast heeft u besloten tot het renoveren van de Mallemolen en een nieuwe school voor De Horst. U heeft heel recent ook nog voor een aantal jaren geld beschikbaar gesteld voor het onderzoek naar ombouw van de kerk in Breedeweg naar een gemeenschapshuis. Bij de behandeling van het voorstel rondom urgente projecten (spoor 2) in december 2024 heeft u aangegeven dat u de keuze tot het beschikbaar stellen van investeringskredieten wilt maken bij de behandeling van de Kadernota. Om die reden hebben wij deze als beslispunten opgenomen.

1.3 Dekkingsmogelijkheden

Als mogelijk aanvullende dekking hebben wij het verhogen van de OZB en toeristenbelasting opgenomen. Tot nu toe hadden we als gemeente het comfort van een relatief lage belastingdruk. Dat biedt ons flexibiliteit om tegenslagen op te vangen. Op het moment dat we deze tarieven verhogen, verkleinen we de flexibiliteit. En zullen we bij een eventuele volgende benodigde bezuiniging op zoek moeten naar andere dekkingsmogelijkheden. Dit

kan het geval zijn bij de eventuele effectuering van de opgenomen pro memorie posten (zie ook het volgende punt). Andere dekkingsmogelijkheden zijn bijvoorbeeld het uitstellen of heroverwegen van projecten op het Meerjarig Investeringsplan (MIP).

1.4 Winstwaarschuwing pro memorie posten

We attenderen u op de pro memorie posten in deze kadernota, waarvan we op dit moment nog geen (financiële) inschatting kunnen maken. Deze posten werken we bij de begroting 2026 verder uit. Hierbij moeten we rekening houden met een extra verhoging van de uitgaven, waardoor we bij de begroting mogelijk andere keuzes moeten maken.

Financiële onderbouwing

Het Financieel MeerjarenPerspectief (FMP) ziet er voor de komende jaren als volgt uit:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2026	2027	2028	2029
FMP in primaire begroting 2025	-4.418	-4.377	-4.570	-4.570
<i>waarvan incidenteel</i>	0	0	0	0
<i>structureel</i>	-4.418	-4.377	-4.570	-4.570
Totaal 1e begrotingswijziging	-	-	-	-
FMP na 1e begrotingswijziging	-4.418	-4.377	-4.570	-4.570
Begrotingswijzigingen 2025 (excl 1e wijz)	149	-75	-167	-163
Structueel effect VJN 2025	943	1.036	1.819	1.819
FMP na JR en VJN	-3.326	-3.417	-2.918	-2.914
<i>1. Besluitvorming tot Kadernota 2026</i>	400	500	500	500
FMP tot Kadernota 2026	-2.926	-2.917	-2.418	-2.414
Totaal onontkoombare ontwikkelingen	4.985	4.227	2.796	2.827
FMP na onontkoombare ontwikkelingen	2.059	1.311	378	413
Totaal beslispunten Kadernota 2026	-2.052	-2.103	-2.261	-2.274
FMP na besluitvorming Kadernota 2026	8	-792	-1.883	-1.861
Totaal aan dekking	-	800	1.900	1.900
FMP met dekkingsopties	8	8	17	39
<i>Niet in kadernota opgenomen beslispunten:</i>				
5.12 Nieuwbouw Fanfare St. Cecilia	0	0	-97	-97
5.13 Zwembad	0	0	-775	-775
5.14 Sportaccommodatie Ooij	0	0	-442	-442
5.15 Sint Maartenschool (IHP)	0	0	-567	-567

Communicatie

Wij stellen de Kadernota 2026 beschikbaar via de website programmavan.bergendal.nl.

Aanpak/uitvoering

Wij nemen de kaders en uitgangspunten uit deze vast te stellen kadernota mee bij het opstellen van de Begroting 2026 en de meerjarenbegroting 2027-2029.

Bijlage

Kadernota 2026

Burgemeester en wethouders,

De secretaris

E.W.J. van der Velde

De burgermeester

mr. M. Slinkman

Bijlagen digitaal ter inzage

Bijlage ter inzage griffier

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Berg en Dal,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 3 juni 2025,

overwegende dat:

- in de “Financiële verordening Berg en Dal” staat dat het college jaarlijks een kadernota aanbiedt;
- dat aan de thematafels richtinggevende keuzes zijn gemaakt en voorts op basis van andere beleidsmatige ontwikkelingen het college deze kadernota heeft opgesteld (verwezen wordt naar het verslag van deze bijeenkomst);

b e s l u i t (geamendeerd):

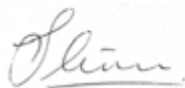
1. De Kadernota 2026 vast te stellen en daarmee de kaders voor het opstellen van de begroting 2026 met inbegrip van de navolgende wijzigingen:
  - a. Een bedrag van € 15.000,- toe te voegen vanuit de algemene reserve aan de reserve speeltuinen, specifiek geormerkt voor aanvullende wensen in Leuth-Zuid na de eerste plaatsing van de speeltuin.
  - b. De tekst in de kadernota op bladzijde 15:
“we blijven investeren in extra groen”
aan te vullen met:

“en zullen de daarmee gepaard gaande extra onderhoudskosten voortaan meenemen in het totale financiële afwegingskader van plannen en inzichtelijk maken in raadsvoorstellen.”

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Berg en Dal op 3 juli 2025,

De raadsgriffier,

De voorzitter,

E.W.A.T. Pastoors

mr. M. Slinkman